

Martin SOUČEK, *Rezidenční síť Ottavia II. Piccolominiho*, České Budějovice 2022, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, diplomová práce, 133 s.

Posudek oponenta diplomové práce

Diplomová práce Martina Součka si klade za cíl popsat tři hlavní rezidence Ottavia II. Piccolominiho a místy tento výklad doplnit o dostupné údaje o služebnictvu, jídlu či vybavení nábytkem. Hlavním zdrojem jsou tři inventáře a relace agentů Gayera a Formandla. Práce začíná velmi obsáhlým soupisem odborné literatury, na kterou navazuje velmi podrobný výklad o historii rodu, a nakonec přicházejí kapitoly o třech rezidencích: zámcích v Náchodě a Ratibořicích a paláci v Praze. O rezidenční síti tato práce není, jak autor v úvodu sám přiznává, na využívání rezidenční sítě rezignoval z důvodů nedostatku pramenů.

Na rozboru bádání je třeba pozitivně hodnotit znalost regionální literatury staršího i novějšího data. Autor sám ostatně v bakalářské práci přispěl k poznání výzdoby španělského sálu náchodského zámku. Co mi na rozboru literatury silně vadilo, je takřka naprostá závislost autorova výkladu na disertační práci Jiřího Kubeše o rezidencích, která je mu ve skutečnosti hlavním zdrojem i k odtažitým tématům, k nimž existuje vlastní literatura. Tak odkazuje na Kubeše, když hovoří např. o vnitřním městě ve Vídni, ačkoliv k tématu existuje řada rakouské (nezbytné) literatury, kterou se autor nenamáhal hledat. Někdy dosahuje tento kultický přístup hranic komiky, když třeba s. 56 cituje z Kubešovy práce důležité sdělení, že „domy nejvýznamnějších osob se nacházely na hierarchicky nejdůležitějších místech města.“ Použil-li autor tak velké množství literatury, pak je tato omezenost politováníhodná a kazí dobrý dojem z díla. Stejně tak je Kubešova práce základním zdrojem dokonce i k informacím o životních cyklech a kariérách šlechticů. Dokonce i tvrzení, že někteří šlechtici se nevěnovali „kariérám“, ale správě vlastních panství, je „doloženo“ odkazem na Jiřího Kubeše. Autor přeci musí vědět, že předmětem metodologického sporu Petra Matěje a Ivo Cermana bylo zejména Matějovo anachronistické tvrzení, že aristokracie se už v 17. stol. změnila ve služebnou vrstvu, jíž Matěj přisoudil asi pět modelů „kariér“. Ivo Cerman tehdy oponoval, že i aristokraté konající službu v úřadech či u dvora měli nadále panství, věnovali se hospodářství a někteří se věnovali jen hospodářství. Jiří Kubeš tehdy rovněž napadl Ivo Cermana v difamačním článku o stavu bádání a v řadě poznámek, kde jednostranně jeho připomínky odmítal. Pokud se nyní setkávám s tím, že je činnost aristokratů coby hospodářů na panstvích označena za metodologické tvrzení Jiřího Kubeše, připadá mi to jako nepřesné podání diskuze.

Dovolím si poznamenat, že k zámeckým interiéřům existují rovněž práce Evy Lukášové, dokonce celá kniha, k rezidenčním sítím bych očekával, že se autor opře o klasickou studii Jaroslava Pánka o ročních cyklech české šlechty raného novověku. Ta se sice týká doby předbělohorské, ale některá její sdělení platí obecně.

Naproti tomu ve velmi košatém výčtu literatury autor vynechal klasické práce k dějinám císařské armády (Wrede, Christopher Duffy). I ve výkladu jsou sice poctivě vyexcerpována pouze česky psaná díla k vojenským dějinám, ta však mají často charakter výtahů ze starších či zahraničních prací. Historik by měl znát ty původní zdroje. K tématu veltruského parku jsem již napsal novější zpracování, než to které cituje autor z r. 2009 (ve sborníku Schola

naturalis, ve sborníku k počtě prof. Bůžka). K Ottavio Piccolominiu mi připadá zásadní řada titulů k třicetileté válce, jež zde autor neuvádí. Např. díla J. Polišenského, G. Parkera ad., k armádě za válek Marie Terezie je zásadní Christopher Duffy. Tyto připomínky sdělují pouze na okraj seznamu literatury, jenž je značně rozsáhlý. Nemělo by smysl ho dál rozšiřovat, spíše věnovat pár slov souvislostem mezi citovanými tituly.

Pasáž o dějinách rodu je velmi podrobná. Vítám fakt, že autor vykládá o vojenské činnosti Piccolominiů v souvislostech, neomezuje se jen na uvádění izolovaných dat bitev a válek. Pasáž nevynechává žádnou česky psanou literaturu k vojenství oné éry, svědomitě dokládá každý okamžik. V pasážích o obou zámcích jsou integrovány i zdařilé výklady o stravě a nápojích, lovech atd. Síla těchto pasáží je ve znalosti sekundární literatury, kterou Rostislav Smíšek a jeho studenti již zmapovali ve starších pracích. Tyto pasáže možná nejsou příspěvkem k dějinám myšlenkového světa, jak slibuje úvod, ale jsou příspěvkem k dějinám světa tělesného. V tomto ohledu již Rostislav Smíšek buduje na Jihočeské univerzitě jistou úspěšnou školu, která je dobrým příslibem pro budoucnost. Z hlediska struktury výkladu by možná bylo dobré pasáže o služebnictvu a struktuře dvora vyčlenit, jelikož v této podobě to působí, jako by autor pokládal služebníky za součást mobiliáře. Na druhou stranu je uplatněná struktura členění na tři rezidence jednoduchá, přehledná a čtenář se v ní rychle zorientuje.

Do kapitoly o náchodském zámku autor vsunul výsledky svého staršího výzkumu k stropu španělského sálu. K starším dějinám zámku Ratibořice přináší autor cenné původní informace, které je třeba vysoko cenit. Kromě toho autor sleduje i dopad velkých dějin na náchodský region, tak přináší např. cenná zjištění ke škodám způsobeným válkou o dědictví rakouské i k málo známému hladomoru roku 1744.

V pasáži o pražském paláci autor využívá slibovaných relací agenta Gayera, z nichž bohatě čerpá i informace o postupujících stavbách.

Jako dotaz bych vznesl, otázku, zda by autor souhlasil s domněnkou, že Piccolominiové byli svým lpěním na vojenské kariéře výjimkou z řad „vojenské šlechty“, která přišla v době třicetileté války. Dále by mě zajímalo, zda autor narazil v pramenech na informace o konfliktu Piccolominiů s městem Náchod, který byl jedním z projevů hospodářské emancipace úspěšných poddanských měst v 18. stol.

Vzdor výše vyčtené neznalosti zahraniční literatury v úvodu je samotné jádro práce novým a solidním shrnutím informací k oběma zámkům a lze jen doufat, že její výsledky budou využity v průvodcovských textech. I pasáž o dějinách rodu musela být velmi náročná. Chyby jsem v práci nenašel.

Autor rozhodně prokázal schopnost samostatně zpracovat badatelské téma, provést heuristickou i analytickou práci. Práce splňuje nároky kladené na diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm

výborně

Doc. PhDr. et Dr. phil. Ivo Cerman, Ph.D.

Vídeň, 30. 5. 2022